

Så kan skolan rädda ungdomars liv

Publicerad här den 10 mars 2016

SÅ GOTT SOM VARJE DAG möts vi nu av nyheten att någon blivit skjuten eller knivskuren till döds i kriminella gängstrider. Det har blivit så vanligt att vi inte längre reagerar. Händelserna leder inte till några stora rubriker. Vi möter dem mer med en axelryckning än med höjda ögonbryn. På 1970-talet var sådana händelser sällsynta. De förorsakade stora rubriker och omfattande nyhetsinslag i radio och TV. Vad är det som har hänt sedan dess?

En förklaring kan ligga i att man på 1970-talet uppsökte skoltrötta elever som inte hade sökt till gymnasiet och erbjöd dem plats på kortare, yrkesinriktade gymnasiekurser. Nu hindrar man i stället tusentals ungdomar att gå en gymnasiekurs genom en betygsspärr. Varför?

1989 lade en statligt tillsatt arbetsgrupp fram en rapport om betygens funktioner och effekter. Samtliga elva ledamöter rekommenderade att man skulle slopa de graderade betygen. Men regeringen Bildt, som tillträdde på 1990-talet, hindrade genom direktiven en ny betygsutredning att undersöka alternativet »en skola utan graderade betyg.« Tvärtom införde man en mål- och resultatnriktad skola efter näringslivsmodell. Här kom betygen att få en mycket viktig roll. Det ges nu mera fingraderade betyg och de ges allt tidigare. Detta trots att skolforskningen visat att betygen inte leder till att eleverna lär sig mer. Att deras enda funktion är att sortera elever.

Och sorterade blir eleverna. Av varje årskurs på omkring 100 000 elever blir nu cirka 15 000 elever utsorterade. De får inte gå vidare till gymnasiet. Det rör sig här nästan enbart om elever med lågutbildade föräldrar. Frågan är vad som händer med dem efter grundskolan.

De flesta har fått självförtroendet stukat genom misslyckanden i skolan. De har svårt att få något jobb. De har ont om pengar. Trots det lyckas de flesta hanka sig fram och så småningom få ordning på sina liv. Men många gör det inte. De faller offer för värvare av olika slag. De kan ledas in i sådant som drogberoende, spelberoende, prostitution, kriminella gäng och nu också våldsbenägna, religiösa sekter.

Det dödliga våld som vi hör talas om är bara en del av det elände som drabbar dessa ungdomar. Allt fler ungdomar skadar sig själva.

Antalet självmord i åldersgruppen 15 –25 år ökar. Osäkra och dåligt betalda jobb leder för många till fysisk eller psykisk ohälsa. Många får ett kortare liv, och ett liv med låg livskvalitet.

Men näringslivet kan glädja sig åt att ha fått ett stort antal ungdomar som i desperation hellre väljer dåliga jobb till dåliga löner än att hamna i arbetslöshet. Så skulle det inte vara om de ansvariga för skolan inte hade böjt sig för näringslivets krav. Om man sett till att de lågutbildade föräldrarnas barn redan i förskoleåldern hade fått den kompensation vad gäller språkförståelse och annat som behövs för att lyckas i skolan.

Och om man slopat de graderade betygen och betygspärren till gymnasiet. Då hade de skolsvaga eleverna fått behålla det självförtroende och den motivation som de behöver för att lyckas i skolan. Men så gjorde man alltså inte. Därmed tog man på sig ett tungt ansvar för att så många ungdomar får sina liv förstörda.